

(надбягване с коне), организирани от местните фичери и лахо, присъстват само мъже.

И в делник, и в празник, и в миналото, и днес циганката/ ромката е с мъжа си. И за хубаво, и за лошо е до него. С. Коларово, Старозагорско, 1868 г. „циганите... Дурмуш взе парите, колибите се вдигнаха от селските ливади. ... През коледните пости минува през село с жена си заедно, която оставил напред село, а той се отбил на Иван Степановия дюкян да си купи тютюн. Сякаш, че нарочно се е случило да го вардят и го хванаха (българите – б.а.)... Намериха 30 гроша, та ги взеха... Дурмуш се откъсна, като му остана и циганската парцалива чалма. И като фортуна избяга със жена си из село навън” (Кънчев 1983: 205). След потушаване на Априлското въстание през 1876 г. в Троянския Балкан: „Близко до едно село, при един кладенец, срещнахме една тълпа турски цигани, която се подаде ~~към~~ една крива пътека заедно с жените си и с много още магарета и коне.... Страшен шум от псувни и заплашвания се дигна от тяхната среда.... Башибозуците гледаха на тях съвсем равнодушно, не се бояха, както се виждаше, от нападение. Мъжете те увещаваха полусериозно и полушеговито, а циганките изглеждаха под вежди, като си сучеха в същото време и мустаците. Тая нерешителност даде повод на циганите да увеличат своя плам за нападение, което принуди башибозуците да турят ръка на своите ножове. Като стадо овце се разбягаха всичките – циганите, жените и децата като дигнаха голяма глъчка” (Стоянов 1983: 596).

По време на чергаруването мъжът и жената заедно усвояват географското пространство. Те са наивни и находчиви, плахи и самоуверени, адаптивни и изобретателни. Есента на 1829 г. „... Предпочетох да се присъединя към ескорта ни разположен около бивашки огън. Намерих нашата циганска водачка сред казаците, на които тя бе намерила начин да достави нещо за храна” (Цветкова 1981: 185).

Петуленгро към края на месец юни 1914 г. вижда по улиците на Варна някакви цигани, мъже и жени (бургуджии – б.а.). Те гледат около себе си с големи очи и отворени уста, сякаш никога преди това не са виждали град. Пръскат се по улицата в групички по двама-трима, като членовете на една група периодично се присъединяват към някоя друга. „...Няма и следа от самоувереността, волността и адаптивността към околните, демонстрирана от другите цигани – конекрадците. Жените също се държат толкова наивно, колкото мъжете, което е в контраст с находчивите жени от племето на конекрадците” (Petulengro 1915-16: 53).

Чергарствайки заедно, мъжът и жената усвояват близки и по-далечни територии. Полицейските архиви от 30-те год. на XX век регистрират това движение. В периода от 23 до 31 юли 1936 г. в с. Белащица, край Пловдив да вършеят пристигат: едно тричленно семейство от с. Катунца, две семейства – четири и шестчленни от с. Садово, едно